

**VISOKA POSLOVNA ŠKOLA
STRUKOVNIH STUDIJA
ČAČAK**

MAGISTARSKI RAD

**ЕКО-ОЗНАКА КАО ВИД ИНФОРМАЦИЈЕ О
ПРОИЗВОДИМА**

Mentor: _____
Profesor: _____

Student: _____
Br.Indeksa: _____

Mesto, mesec, godina

ЕКО-ОЗНАКА КАО ВИД ИНФОРМАЦИЈЕ О ПРОИЗВОДИМА

I. Резиме

Чињеница је да су индустријализација и са њом повезане делатности тренутно највећи узроци бројних *еколошких проблема*. Коришћење природних извора и емисије штетних супстанци у, потенцијално или директно нарушавају квалитет животне средине и спречавају одржив развој савремених друштава. Такође, сложићемо се и да припадници тих друштава, тј. грађани имају *право на живот у здравом природном окружењу*, што у великој мери зависи од степена њихове могућности да добију на увид и располажу информацијама о животној средини. Изузетно важан механизам којим се постиже реализација ових права је и могућност *приступа информацијама о производима произвођача чије производне делатности и активности у значајној мери утичу на животну средину*. Потреба правног регулисања и стварне имплементације конкретних мера у области поменуте проблематике заинтересовала је како законодавце на нивоу Европске уније, тако и креаторе међународне Конвенције о праву на приступ информацијама о животној средини, учешћу јавности у доношењу одлука и приступ правосуђу у вези са питањима животне средине – Архуске конвенције (чија страна потписница је и наша земља). Са циљем реализације поменутог права на конкретне информације, државе настоје да *подстакну произвођаче да добровољно информишу јавност о могућим ефектима својих делатности и производа на животну средину*. Ово добровољно пружање информација реализује се кроз такозвани *систем „еко-ознаке“* (или еко-означавања).

II. Значење, настанак и развој еко-ознаке

1. Значење еко-ознаке

а) Појам „еколошког“ производа

Еколошка исправност неког производа не може се процењивати само на основу његовог састава, већ се он као такав може етикетирати једино уколико и читав процес његове производње није штетан по животну средину. Идеја водила у установљавању еколошких ознака била је жеља да се потенцијалним потрошачима, дакле грађанима, омогући да буду информисани да ли је конкретан производ произведен у складу са стандардима политике заштите животне средине. Проток информација о производима произвођача чије производне делатности и активности у значајној мери утичу на животну средину одвија се у смеру од произвођача ка потрошачима, приликом чега се под „произвођачем“ подразумева свако „приватно предузеће или јавна установа која се

бави делатношћу која у знатној мери утиче на стање животне средине“¹. Термин „еко-ознака“ означава систем по ком су информације које се односе на утицај самог садржаја конкретнoг производа и са њим повезаног производног процеса на животну средину, директно укључене и јасно презентоване на самој еко-ознаци². Тако нпр. на еко-ознаци прехранбених производа не ретко можемо прочитати да су произведени без употребе пестицида и вештачког ђубрива, или на ознаци детерџената да не садрже фосфате. Дакле, видимо да се ради о посебној врсти информација које потенцијалним потрошачима неког производа омогућавају да на директан и једноставан начин, у погледу еколошких карактеристика, упореде и одлуче се за производ који ће купити или конзумирати.

б) Предности и недостаци еко-ознаке

Еколошки производи и услуге имају како своје велике предности, тако и недостатке. Позитивна одлика тежње произвођача да за свој производ или услугу прибави еко-ознаку огледа се, пре свега, у томе што он на тај начин може да идентификује и фокусира се на еколошке и економске недостатке својих активности и свеукупног производног процеса. Конкретно, ово се најбоље може презентовати крој статистичку чињеницу да се смањењем потрошње енергије или воде, смањују свеукупни трошкови производње, повећава профитабилност произвођача а истовремено се штити и животна средина са свим њеним ресурсима³.

Са друге стране, један од примарних недостатака еко-ознаке је чињеница да она (ознака) садржи еколошку информацију у веома штурој форми. Делом је то последица ограниченог простора на ком се она може штампати, а делом из разлога што потрошачи у тренутку избора/ куповине не могу обратити потпуну пажњу на све податке који су им презентовани. На основу претходно поменутог, јасно је да већина произвођача саму еко-ознаку на својим производима користи и у чисто маркетиншке сврхе, како би привукли и све оне потрошаче који су опредељени ка заштити животне средине⁴.

2. Настанак и развој у Европској унији

Прва еко-ознака за индустријске производе, под називом „Плави анђео“⁵ уведена је у Немачкој још давне 1977 године, након чега су своје еко- ознаке појединачно увеле и друге западно-европске државе, као нпр. Француска (*NF Environment*, 1992. год.) или Велика Британија и Италија (*Ecolabel*). Канада следи поменуте примере и 1988. године

---

¹ Дефиниција дата у члану 5, параграф 6 Аархуске конвенције; види: Stec, S.; Casey-Lefkovic, S.: *The Aarhus Convention: An implementation guide*, UN New York and Geneva, 2000.

² Stec, S.; Casey-Lefkovic, S., *нав. дело*

³ На пример, сваке године се захваљујући редовној контроли потрошње енергије и примени мера очувања енергије које захтевају стандарди европске еко-ознаке, у хотелу са 4 звезде у Немачкој (88 соба, 31 апартман), уштеди око 5000 Евра и еквивалент од 30000кг CO₂; види: „EU voluntary environmental protection instruments“, MEMO бр. 06/6, Brussels, 2006

⁴ Lambsdorff, H.; Jaeger, S., „Die individuelle Verantwortlichkeit in der umweltbezogene Werbung“, *Betriebsberater*, 1992

⁵ Немачки превод је „*Blaue Angel*“

уводи ознаку под називом „*Environmental Choice*“⁶, а њен сусед Сједињене Америчке Државе „*Green Seal*“.⁷

Напредак интеграционих процеса у Европској унији постепено је проузроковао и увођење јединствене стандардизације еко-ознака свих држава чланица. На основу европске директиве SEVESO II (члан 13 и Анекс V)⁸, државе чланице ЕУ обавезне су да прате делатности произвођача (компанија) који су дефинисани самом директивом, односно да посебно захтевају пружање информација о мерама безбедности и правилном понашању у случају несрећа свим појединцима који потенцијално могу бити погођени самом несрећом. Поменуте информације морају бити редовно ажуриране и доступне најширој јавности⁹. Национални правни системи држава чланица Европске уније прописују обавезу идентификације (означавања) производа који могу имати негативне утицаје на људе или животну средину¹⁰. Реч је о производима који садрже одређене хемијске супстанце које су на основу Директиве 67/548/ЕЕС о приближавању закона, прописа и управних мера које се односе на класификацију, паковање и означавање опасних супстанци¹¹ идентификоване као штетне по животну средину.

Од 1993. године примењују се исти стандарди за све производе на нивоу ЕУ, које произвођач из било које земље жели да под својом еко-ознаком пласира на тржишту осталих држава чланица, као и у Норвешкој, Исланду и Лихтенштајну. Први правни пропис којим се регулише област европске еко-ознаке донет је 1992 године – Уредба 880/92/ЕЕС, а потом допуњен новим 1989/2000/ЕС¹², тако да се сада поменута еко-ознака у облику цвета (*Flower logo*) додељује и производима и услугама. *Flower logo* може бити додељен само оним производима или услугама који имају незнатан утицај на животну средину током читавог свог времена трајања, односно обављања.

---

⁶ Otmar, L., *Umweltbezogene Produktkennzeichnungen im deutschen, europaischen und internationalen Recht*, E. Schmidt Verl., Berlin, 2003

⁷ У САД се сваке године издаје Водич за зелену куповину (*Green Buying Guide*), у ком се најширој јавности, односно потенцијалним купцима пружа детаљна информација о свим производима са додељеном еко-ознаком. Ознаку иначе додељује оцвлашћена установа, под називом *Underwriters Laboratories Inc.*

⁸ Директив 96/82/ЕС о контроли великих акцидентата из 1996. године, (*Council Directive 96/82/EC on the control of major accident hazards involving dangerous substances of Dec 9th, 1996, OJ No. L 10 of Jan 14th, 1997*); Директива је усвојена као реакција западно-европских земаља на индустријске несреће (као што је била она у Toulouse-у, Baia Mare или Enschede) и резултате обављених студија о канцерогеним и другим опасним супстанцама по животну средину. Seveso II директива је 2003 године проширена новом Директивом 2003/105/ЕС из 2003. године (*Directive 2003/105/EC amending Council Directive 96/82/EC on the control of major-accident hazards involving dangerous substances OJ. No. L 345*), и то у једној од изузетно важних области – правно су регулисани начини „покривања“ од ризика по животну средину који могу наступити услед процеса складиштења и минирања, конкретно од пиротехничких и експлозивних супстанци и складиштења амонијум нитрата и вештачких ђубрива која га садрже.

⁹ О овоме детаљније види у Анексу V Директиве

¹⁰ Otmar, L., *нав. дело*.

¹¹ Директива 67/548/ЕЕС о прилагођавању закона, регулативе и административних прописа у вези класификације, паковања и етикетирања опасних супстанци из 1967. године (*Council Directive 67/548/EEC of Jun 27, 1967 on the approximation of laws, regulations and administrative provisions relating to the classification, packaging and labelling of dangerous substances, amended by Council Directive 79/831/EEC*); vidi i: Kraemer, L., „European Community Eco-Labeling in Transition“, in: *Yearbook of European Environmental Law*, Vol 1, 2000

¹² Уредба 880/92/ЕЕС о еко-ознакама (*Eco- Labelling Regulation 880/92/EEC, OJ L99/1 of 11 April 1992*), проширена новом Уредбом 1980/2000/ЕС (*amended by Council Regulation 1980/2000/EC, OJ L 237 of 21 September 2000*)

Неке скорије студије показују да је интересовање за добијањем еко-ознака у сталном порасту. *Flower logo* се у 2006-ој години налазио на неколико стотина производа, од којих се 36 односи на смештајне капацитете у хотелијерско-туристичком сектору. У периоду од 2003.-2005. године, продаја производа који носе еко-ознаку порасла је за невероватних 200%, пре свега у Италији, Холандији, Француској и Шпанији¹³. Производи текстилне индустрије, индустрије боја и лакова, као и објекти за смештај туриста (хотели, *bed and breakfast* пансиони, хостели за младе, као и планинарски домови)¹⁴, за сада предњаче у броју успешно обрађених апликација за еко-ознаку.

III. Типови еколошких ознака- ISO tip I, II и III

1. Међународна организација за стандардизацију (International Organization for Standardization – ISO)

Због великог броја различитих знакова и начина означавања, што збуњује купце нарочито приликом извоза, године 1995. представници Светске Трговинске Организације (*World Trade Organization – WTO*) изразили су мишљење да неусаглашена регулатива и пракса у области животне средине, као и различито установљени еколошки термини и симболи, могу представљати значајну препреку у успешном одвијању међународне трговине. На основу оваквог закључка, *WTO* је ургирала оснивање Међународне организације за стандардизацију (*International Organization for Standardization – ISO*), чијим напорима и конкретним залагањима су стандардизовани принципи, пракса и кључне карактеристике програма еко-ознака и самодекларативних изјава. Резултат поменутих напора је усвајање три типа добровољних еко-ознака: ISO тип I, II и III¹⁵, објављених у ISO 14020 документу 1998. године.

2. Документ ISO 14020

Документи серије ISO 14020 прописују девет основних принципа на којима морају почивати стандарди за издавање свих еко-ознака. Кључни фундаментални принципи налажу да све еко- ознаке и декларације:

- садрже благовремено дате, ажуриране, проверљиве и за конкретни производ релевантне податке и информације
- не спречавају еколошки напредак, односно доведу до бољег управљања животном средином
- буду научно утемељене
- узимају у обзир цео животни циклус производа
- буду примењиве у свим државама
- заступају интересе потрошача, итд.

¹³ „EU voluntary environmental protection instruments“, *MEMO* 06/6, Brussels, 2006

¹⁴ Да би уопште могли да поднесу захтев за употребу еко-ознаке, апликанти из области хотелско-туристичке индустрије морају да задовоље минимум стандарда у погледу очувања животне средине и здравља. Ово подразумева употребу обновљивих извора енергије, спровођење мера за смањење отпада, примену прописа о не-пушачким зонама, итд.

¹⁵ Lee, K.M., Stensel, H.D.: „ISO Standards on Environmental Labels and Declarations and its Implications on the Market“; in paper: *Environmental Concious Design and Inverse Manufacturing*, Japan, 1999

Остали принципи се односе на област административних процедура и питања везана за одвијање трговине¹⁶.

a) ISO 14024 - тип I

ISO 14024 тип I еко-ознака је програм, заснован на комплексним критеријумима, по ком се еко-ознака издаје свакој трећој заинтересованој страни, која добровољно поднесе захтев да ту ознаку истиче на својим производима¹⁷. Одобрени захтев потврђује да конкретан производ испуњава све предуслове (у погледу сопственог састава, функционалних карактеристика, итд) и задовољава највише стандарде очувања животне средине, током читавог животног циклуса производа. Дакле, еко-ознака идентификује дати производ као онај који у датој категорији производа исте врсте, у најмањој мери негативно утиче на животну средину.

Услов да конкретан производ не наноси штету животној средини у току читавог свог животног циклуса постојања, указује на чињеницу да произвођач у самом старту мора унапред прецизно да предвиди у којој мери ће тај производ утицати на животну средину¹⁸. Ови утицаји, односно еколошка оптерећења су најважније мерило по ком се производи класификују као еколошки прихватљиви или неприхватљиви.

Еко-ознаку додељује независно тело (јавна институција или приватна - професионална / волонтерска организација), као потврду да су дати производ или услуга предодређени да испуне све неопходне критеријуме који их квалификују да буду лидери у погледу највиших еколошких стандарда¹⁹. Процедура издавања дозволе употребе еко-отнаке састоји се из две фазе, које се спроводе на два нивоа- законодавном и извршном. На законодавном нивоу се установљавају критеријуми, односно еколошки стандарди на основу којих ће се процењивати подобност конкретног производа. На другом, извршном нивоу, надлежни орган на основу поменутиг стандарда даје своје индивидуално мишљење о производу и одлучује да ли ће усвојити или одбити захтев за доделу еко-ознаке.

Из претходно наведеног, закључујемо да се еко-ознака ISO тип I може доделити искључиво оним производима који у целости испуне све законске услове и критеријуме²⁰. Услед примене овог строго селективног принципа²¹, у старту је дефинисан веома ограничен број врста производа за које се може поднети захтев за означавање овим типом ознаке. Такође, статистике показују да и од тог ограниченог

¹⁶ Суштина принципа везаних за одвијање трговине своди се на захтев да ни једна процедура или захтев за издавање еко-ознака и декларација не сме бити припремљен, усвојен или поднет са намером да се произведу беспотребне препреке за одвијање међународне трговине

¹⁷ Изворна дефиниција на енглеском језику гласи „Ecolabels ISO type I is a voluntary, multiple-criteria based third party program that awards a license, which authorises the use of environmental labels on product indicating overall environmental preferability of a product within a product category based on life cycle consideration“; види: Global Eco-labelling Network (GEN): „Introduction to eco-labeling“, *Information Paper*; Ottawa, Canada, 2004

¹⁸ Epiney, A., *Umweltrecht in der EU*, 2. Aufl., Carl Heymanns Verlag, Berlin, 2005

¹⁹ Danwitz, T., *Umweltzeichen in der EG und Umweltzeichen in Deutschland*, Rengeling, H-W; EUDUR, Bd. I, 2002

²⁰ Тзв. *Pass-fail* систем додељивања права на коришћење еко-ознаке

²¹ У страној литератури се примена овог принципа везује за тзв. „*pass-fail*“ систем. *Pass-fail* систем је систем по ком одређени производ или у целости испуњава све услове да му буде додељена еко-ознака, аили их не испуњава, те се захтев за доделу ознаке аутоматски и беспоговорно одбија.

броја дозвољених захтева, само 20-30% производа коначно и добије право употребе еко-ознаке. Најбољи пример опсега производа који могу бити обухваћени типом И даје немачки Блауе Ангел, који данас покрива преко 710 компанија и око 3800 производа, међу којима су: боје, паркети, тапете, ауто-гуме, смањење буке, грађевински уређаји, дизалице, аутобуси са дизел мотором, намештај, мобилни телефони, аутоперионице без отпадних вода, итд.

Поменути подаци нам указују на чињеницу да се компаније сусрећу са два изразита проблема у случају да желе да свој производ означе као ISO тип I стандардизован. Наиме, пре свега се суочавају са тешкоћама аплицирања и добијања сертификоване ознаке од стране надлежног тела за њено издавање. Ово са собом повлачи и читав низ даљих ефеката на тржишту, поготово уколико се ради о високо проментном производу. Наиме, добијена еко-ознака на таквом производу неретко може онемогућити стране производе исте врсте, који не поседују исту ознаку, да буду равноправно конкурентни на тржишту. Производи без еко-ознаке који се извозе на тржишта земаља у којима је еколошка свест јавности далеко развијенија (као што је случај са државама чланицама ЕУ), најчешће бивају неинтересантни и неконкурентни. Други проблем је чисто финансијске природе и односи се на додатне, а уједно и прилично високе трошкове аплицирања и евентуалног каснијег лиценцирања ISO тип I ознаке.

б) ISO тип II

ISO тип II је познат као самодекларативна еколошка изјава коју производу додељује сам произвођач, увозник, дистрибутер или продавац, па се сматра обликом еко-ознаке који је знатно подложнији злоупотребама од ISO типа I. У ширем смислу, може се јавити као изјава, симбол или ознака на паковању²².

У оквиру детаљних смерница за издавање овог типа еколошке изјаве, прописани су и конкретни термини који се смеју и морају користити приликом означавања. Има их укупно 12, при чему ово приликом наводимо неколико примера: могућност рециклирања²³, рециклирани садржај / материјал, смањена потрошња воде / енергије, разградиво, смањење отпада, обновљиви извори енергије, итд. Неке сложеније форме овог типа еко-означавања базиране су чак и на детаљној процени утицаја конкретног производа на животну средину, као што су случајеви означавања са „PVC-free“ или „generic-free“.

в) ISO тип III

ISO тип III, тј. tzv. ISO/TR 14025, је врста еколошке декларације и представља алтернативу ISO типу I. ISO тип III је скуп еколошких података о производима који су подељени у категорије, диференцирани на основу параметара одређених од стране квалификованог независног тела а успостављених на основу значаја утицаја самог производа на животну средину током читавог његовог животног века. У пракси, овај

²² Stiftung Verbraucherinstitut, *Umweltbezogene Werbung-Irrefuehrung oder Orientierung fuer den Verbraucher*, Eigenverlag, Berlin, 1995

²³ Посебан симбол који се употребљава у ISO II је tzv. Мобинсов круг, који означава могућност рециклирања

облик еко-декларације уведен је са циљем да се јавност информише о утицајима и ефектима које ће конкретан производ произвести на животну средину и у будућености-током читавог свог трајања.

За разлику од ISO типа I, ISO тип III није „*pass-fail*“ систем²⁴, односно производи нису подргнути толико строгом принципу селекције на основу претходно утврђених критеријума и услова, али су ради о знатно сложенијем типу еко-декларације. Из тог разлога, ISO тип III програм је пре свега и намењен индустрији а не потрошачима, и непобитно је подобнији за успешно одвијање трговине сировинама, помоћним материјалима и компонентама између самих компанија, а не дистрибуције готових производа потрошачима.

Треба нагласити да је ISO тип III уједно и значајно средство у примени и спровођењу тзв. *Green Purchasing Network (GPN)*, тј у преводу, Мреже зелене куповине. Суштина *GPN* програма је у томе да се на основу својих беколошких података и особина упореде исте врсте производа различитих произвођача и да се резултати тих упоредних анализа презентују у табелама које се називају *Environmental Data Book* (Књига еколошких података)²⁵. Иако је ISP тип III декларација по бројним карактеристикама слична концепту Књиге еколошких података, између ова два појма постоје и битне разлике. Декларација ISO тип III садржи опширне еколошке карактеристике и податке о једном конкретном производу, док Књига еколошких података указује на ограничен број еколошких података везаних за читаву групу производа који припадају истој категорији. Такође, разлика постоји и у погледу квалитета и објективности пружене информације- ISO тип III декларација пружа информације засноване на резултатима *Life Cycle Assessment (LCA)*²⁶ студија, док се у књигама еколошких података налазе информације које не морају бити установљене на основу *LCA* студија, нити проверене и одобрене од стране било ког независног тела. Из овога се јасно може закључити да ISO тип III декларација пружа знатно објективније, квалитетније и треанспарентније информације о животној средини него књиге еколошких података.

IV. Правно регулисање система еко-ознаке

1. Негативно одређена обавеза пружања информација

Са циљем да се гарантовано обезбеди адекватан ниво озбиљности различитих видова информисања јавности у области животне средине, државе својим правним нормама прописују конкретне забране издавања одређеног типа информација о еколошким

---

²⁴ Види ф.н. 21

²⁵ Нпр. у Јапану се *GPN* примењује од 1997.годин. На почетку су постојале две књиге еколошких података, везане за две различите категорије производа – папире за штампаче и другу канцеларијску опрему (укупно око 200 производа) и фото-копир апарати, штампачи и факсимили (који обухватају око 300 производа). Сличне активности у правцу развоја *GPN* система и еколошких књига подузете су и у Немачкој, Француској, Данској и Швајцарској. Види: Lee, K.M., Stensel, H.D., „ISO Standards on Environmental Labels and Declarations and its Implications on the Market“; in paper: *Environmentally Concious Design and Inverse Manufacturing*, Japan, 1999

²⁶ *A Life Cycle Assessment – LCA* (у преводу процена животног циклуса, мисли се на производ), познат још под називом *life cycle analysis*, *ecobalance* или *cradle-to-grave analysis*, представља постуак испитивања и вредновања утицаја који један производ или делатност има по животну средину

карактеристикама или предностима производа на еко-ознакама које носе²⁷. Оваква негативно одређена обавеза информисања примарно се примењује како у заснивању правних односа између самих произвођача, тако и у односима између произвођача и купаца.

Поменуто негативно одређена обавеза може бити предмет посебног правног акта који разрађује тематику пружања еколошких информација у оквирима тржишне конкуренције, али може бити регулисана и оквирима општег законодавства које уређује односе унутар тржишних привреда²⁸.

2. Националне еко-ознаке

Обезбеђивање фер конкуренције унутар тржишта једне државе је посебан задатак. Он се испуњава применом механизма који, кроз срадњу свих институција државе, омогућавају развој и успостављање система стандарда за одређивање критеријума на основу којих ће се признавати право на употребу еко-ознаке. Улога државе је лимитирана и своди се на њено право да успостави критеријуме за доделу еко-ознаке одређеним произвођачима, односно њиховим производима.

Као што је на самом почетку поменуто, категорија еко-ознака обухвата како ознаке појединачних држава, тако и План еко-означавања Европске уније (тзв. *EU Eco-Label Scheme*), који је регулисан Уредбом Савета Европе о еко-ознакама²⁹. Европска еко-ознака може бити додељена производима који су доступни на територији ЕУ, а који задовољавају конкретне еколошке захтеве и критеријуме³⁰.

За разлику од држава ЕУ које све више прелазе на употребу јединствене еко-ознаке Уније, државе Централне и Источне Европе су тек у фази увођења појединачних националних ознака у којој су се Западноевропске земље налазиле почетком деведесетих³¹. Националне ознаке су засноване на појединачним националним програмима и на критеријумима који нису усаглашени и стандардизовани. Увођење еко-ознаке у Србији је у фази припреме.

---

²⁷ Otmar, L., *Umweltbezogene Produktkennzeichnungen im deutschen, europaeischen und internationalen Recht*, Erich Schmidt Verl., Berlin, 2003

²⁸ У Немачкој, на пример, не постоји посебан закон којим се регулише ова проблематика, већ је поменуто обавеза негативно одређена у оквиру Закона о забрани нелојалне конкуренције (*Gesetz gegen unlauteren Wettbewerb- UWG*); види: Drexl, J., *Die wirtschaftliche Selbstbestimmung des Verbrauchers- Eine Studie zu Privat und Wirtschaftsrecht unter Beruecksichtigung gesellschaftliche Bezuege*, Tuebingen, 1998; Lindacher, W. F., „Umweltschutz in der Werbung – lauterkeitsrechtliche Probleme“, in: *Umweltschutz und Wettbewerb, Umwelt- und Technikrecht Band*, No. 38, 1997

²⁹ Danwitz, T., *Umweltzeichen in der EG und Umweltzeichen in Deutschland*, in: Rengeling, H-W. Hrsg., EUDUE, Bd. I; European Council Regulation 1980/2000/EC of the European Parliament and the Council of July 17, 2000 on a revised Community eco-label award scheme; OJ. No. L 237, p. 1

³⁰ Поред поменуте Уредбе 1980/2000/ ЕС, на нивоу Еу су донете и бројне друге директиве које регулишу питање издавања Еу еко-ознаке, као нпр: Директива 93/42/ ЕЕС (везана за производе прехранбене, фармацеутске индустрије, индустрије медицинске опреме, итд.), Директива 67/548/ ЕЕС и Директива 1999/45/ ЕС (опасне супстанце и препарати), и сл.

³¹ Еко-ознаке су уведене у Хрватској, Мађарској, Литванији, Естонији, Румунији, Словачкој и Чешкој.

V. Закључак

Произвођачи су одговорни за све негативне утицаје које њихови производи, током читавог свог животног циклуса, стварају у животној средини. Константантно побољшање еколошких навика у процесу производње и подузимање мера заштите од загађења, два су примарна циља еколошког менаџмента у индустрији и услужним делатностима. У намери реализације поменутих циљева, уводе се еко-ознаке и декларације.

Корене идеје увођења еко-ознака и декларација налазимо у порасту глобалне бриге за заштиту животне средине на свим нивоима друштва. Надлежне државне институције, индустрија, недржавне организације и најшира јавност охрабрују се да промовишу еко-производе, тј тенденциозно стимулишу употребу еко-ознака и подстичу свеукупан развој тржишта на еколошки прихватљив и одржив начин.

Из угла произвођача, производња и дистрибуција производа са еко-ознаком подразумева да се стимулише производња којом се највише могуће штеде природни ресурси, користе природни материјали и они који се могу даље рециклирати, искључује или крајње минимализује употреба потенцијално штетних материјала. Из угла потрошача, еко-означавање је начин којим се најширој јавности пружа избор и потпуна информација о (по еколошким стандардима) најквалитетнијим производима и услугама на тржишту.

VI. Summary

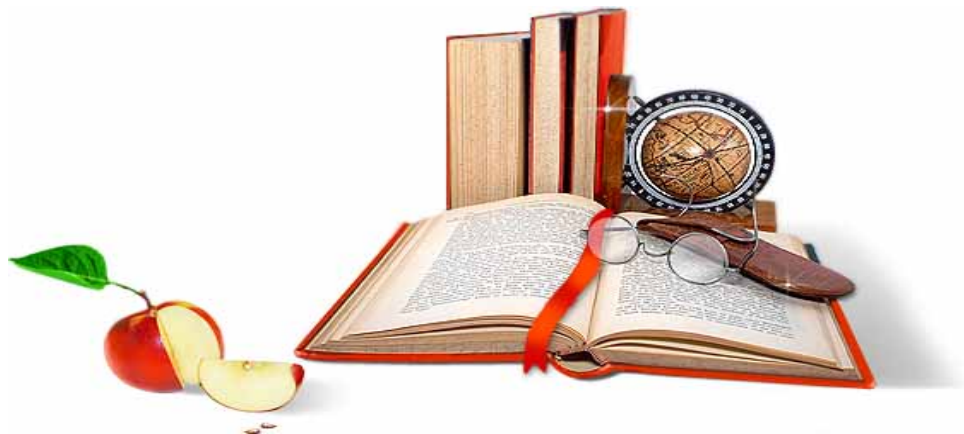
Manufacturers and service providers are responsible for negative influences of their products and services to the environment. Improvement of environmental habits during production process and undertaking pollution control safety measures are two priority tasks of industrial eco-management, which are to be completed by establishing and usage of ecolabels. An "ecolabel" is a label which identifies overall environmental preference of a product or service within a specific product/service category based on life cycle considerations.

The roots of ecolabelling can be found in *growing global concern for environmental protection* on the part of governments, businesses and the public. As businesses have come to recognize that *environmental concerns may be translated into a market advantage* for certain products and services, various environmental declarations/claims/labels have emerged on products and with respect to services in the marketplace. While these have attracted consumers looking for *ways to reduce adverse environmental impacts* through their purchasing choices, they have also led to some confusion and scepticism on the part of consumers.

BESPLATNI GOTOVI SEMINARSKI, DIPLOMSKI I MATURSKI RAD.

**RADOVI IZ SVIH OBLASTI, POWERPOINT PREZENTACIJE I DRUGI EDUKATIVNI
MATERIJALI.**

WWW.SEMINARSKIRAD.ORG

WWW.MATURSKIRADOVI.NET

WWW.MATURSKI.NET

WWW.SEMINARSKIRAD.INFO

WWW.MATURSKI.ORG

WWW.ESSAYSX.COM

WWW.FACEBOOK.COM/DIPLOMSKIRADOVI

NA NAŠIM SAJTOVIMA MOŽETE PRONAĆI SVE, BILO DA JE TO [SEMINARSKI](#), [DIPLOMSKI](#) ILI [MATURSKI](#) RAD, POWERPOINT PREZENTACIJA I DRUGI EDUKATIVNI MATERIJAL. ZA RAZLIKU OD OSTALIH MI VAM PRUŽAMO DA POGLEDATE SVAKI RAD, NJEGOV SADRŽAJ I PRVE TRI STRANE TAKO DA MOŽETE TAČNO DA ODABERETE ONO ŠTO VAM U POTPUNOSTI ODGOVARA. U BAZI SE NALAZE [GOTOVI SEMINARSKI, DIPLOMSKI I MATURSKI RADOVI](#) KOJE MOŽETE SKINUTI I UZ NJIHOVU POMOĆ NAPRAVITI JEDINSTVEN I UNIKATAN RAD. AKO U [BAZI](#) NE NAĐETE RAD KOJI VAM JE POTREBAN, U SVAKOM MOMENTU MOŽETE NARUČITI DA VAM SE IZRADI NOVI, UNIKATAN SEMINARSKI ILI NEKI DRUGI RAD RAD NA LINKU [IZRADA RADOVA](#). PITANJA I ODGOVORE MOŽETE DOBITI NA NAŠEM [FORUMU](#) ILI NA MATURSKIRADOVI.NET@GMAIL.COM